

آینده‌پژوهی جمعیت استان با توجه به سند توسعه ملی و آمایش سرزمین

اسحاق قیصریان^۱

چکیده

مسئله کاهش میزان باروری در طی دهه‌های اخیر در ایران و تدوین سیاست‌های مناسب برای بهبود آن از چالش‌های اصلی سیاست‌گذاران حوزه اجتماعی است. پژوهش حاضر با هدف پیش‌بینی جمعیت استان تا سال ۱۴۲۰ بر اساس سناریوهای احتمالی انجام شده است. به همین منظور ضمن تعیین پیش‌فرض‌های مورد نیاز، با استفاده از روش تحلیل ثانویه و با کمک نرم‌افزار اسپکتروم، جمعیت شهرستان‌های استان به تفکیک گروه‌های سنی، جنسیت، شهری و روستایی پیش‌بینی شد. سناریوی مورد نظر بر اساس ادامه روند باروری، مرگ و میر و مهاجرت استان انتخاب گردید. تحولات آینده جمعیتی استان نشان می‌دهد که جمعیت استان از نظر ساختاری وارد مرحله سالمندی می‌شود و سهم جمعیت سالمند به صورت چشمگیری افزایش می‌یابد و از جمعیت زیر ۱۵ سال کاسته می‌شود و همین امر فرایند تجدید نسل را دچار مشکل خواهد کرد. چنین روندی را می‌توان در بین شهرستان‌های استان نیز مشاهده کرد.

واژگان کلیدی: آینده‌پژوهی، جمعیت، اسپکتروم، استان ایلام.

مقدمه و بیان مسئله

ایلام از نظر جمعیت کوچکترین استان کشور ایران به شمار می‌آید. جمعیت این استان در سرشماری ۱۳۷۵ برابر با ۴۸۷ هزار نفر بوده و تا سرشماری ۱۳۹۵ به ۵۸۰ هزار نفر افزایش یافته است و اگرچه در طی این دوره بیش از ۲۵ درصد (۱۰۰ هزار نفر) افزایش را تجربه نموده؛ ولی نسبت به کل کشور رشد پایین تری داشته است. خالص مهاجرت منفی و سطح پایین باروری (عباسی شوازی و همکاران، ۱۳۹۲: ۱۰۵) باعث شده است تا نرخ رشد جمعیت استان پایین تر از متوسط کشوری باشد؛ بدین ترتیب سهم کمتر از یک درصدی استان از جمعیت کشور در دوره زمانی ۱۳۷۵ تا ۱۳۹۵ از ۰٫۸۱ درصد به ۰٫۷۳ درصد کاهش یافته است (جدول شماره ۱).

جدول شماره ۱ (۱). تحولات جمعیت استان ایلام و سهم آن از کشور در دوره زمانی ۱۳۷۵ تا ۱۳۹۵

سهم استان از کشور	میزان رشد		جمعیت		سال
	استان ایلام	کل کشور	استان ایلام	کل کشور	
۰٫۸۱	-	-	۴۸۷۸۸۶	۶۰۰۵۴۸۸	۱۳۷۵
۰٫۷۷	۱٫۱۳	۱٫۶۱	۵۴۵۷۸۷	۷۰۴۷۲۸۴۶	۱۳۸۵
۰٫۷۴	۰٫۴۳	۱٫۲۹	۵۵۷۵۹۹	۷۵۱۴۹۶۶۹	۱۳۹۰
۰٫۷۳	۰٫۸۰	۱٫۲۴	۵۸۰۱۵۸	۷۹۹۲۶۲۷۰	۱۳۹۵

استان ایلام طی دو دهه گذشته، تحولات بسیاری در تقسیمات سیاسی داشته و تعداد شهرستان‌های آن از ۷ به ۱۲ شهرستان و تعداد شهرهای آن از ۱۵ به ۲۷ شهر افزایش یافته است. تغییر در محدوده تقسیمات سیاسی ایجاب می‌کند در بررسی تحولات جمعیتی در سطح شهرستان به بازسازی جمعیت بر اساس یک محدوده ثابت پرداخته شود. توزیع نامتعادل جمعیت مناطق شهری استان در طول سال‌های گذشته کاملاً مشهود است. شهر ایلام به عنوان مرکز و پرجمعیت‌ترین شهر استان همواره فاصله زیادی با حجم جمعیت در سایر شهرهای استان داشته است. نسبت جنسی در سطح کل استان در حدود ۱۰۴ و در سطح شهرستان‌های استان نیز همین اندازه است و تفاوت زیادی در بین شهرستان‌ها مشاهده نمی‌شود. این نسبت در سطح کشوری است و نشان از این دارد که جمعیت استان از لحاظ ترکیب جنسی طبیعی است.

رشد جمعیت استان در نتیجه مهاجرت فرستی و باروری پایین تر نسبت به کل کشور، در سطحی پایین تر از کشور قرار دارد و باعث شده تا سهم جمعیتی استان از کشور رو به کاهش باشد. توزیع جمعیت در سطح شهرستان‌ها بسیار نامتوازن است. شهرستان ایلام در حدود یک سوم و برخی شهرستان‌ها کمتر از ۵ درصد جمعیت استان را به خود اختصاص داده‌اند.

با وجود سابقه جمعیت عشایری، سهم جمعیت شهرنشین در استان ایلام رو به افزایش است. ۲۰ درصد این افزایش ناشی از تبدیل روستاها به شهر و ۸۰ درصد آن ناشی از مهاجرت

است. با این حال تراکم جمعیت در استان ایلام چندان قابل ملاحظه و فشار جمعیت بر پهنه آن محسوس نیست و می‌توان گفت این استان استعداد و توان جمعیت‌پذیری بیشتری دارد. استان ایلام یکی از مهاجرفرست‌ترین استان‌های کشور است. در سال‌های اخیر از حجم مهاجران وارد شده به استان به شدت کاسته شده؛ لذا میزان خالص مهاجرت استان نیز به شدت منفی شده است. ترکیب سنی و جنسی مهاجران نشان‌دهنده جوان‌گزینی و مردگزینی به‌ویژه در مهاجران خارج شده از استان است. از این الگو می‌توان مهاجرت به دلیل کار و فعالیت را استنباط کرد. مهاجرت نیروی کار عمدتاً در سنین جوانی و در میان مردان رخ می‌دهد. وجود الگوی سنی مشابه برای زنان نیز حاکی از مهاجرت‌های خانوادگی است. بزرگترین علت مهاجرت نیز تبعیت از خانوار است؛ در واقع مردان سرپرست خانوار که عمدتاً جوان هستند در جستجوی کار و بقیه اعضای خانواده نیز به تبعیت از آنها مهاجرت می‌کنند. مقصد مهاجرت مهاجران ایلامی در وهله اول پایتخت کشور و پس از آن، استان‌های همجوار؛ یعنی کرمانشاه و خوزستان است. استان البرز نیز به عنوان استان همجوار پایتخت، سهم عمده‌ای در پذیرایی از مهاجران ایلامی دارد. پس از البرز، استان‌های لرستان و کردستان قرار دارند.

باروری و مرگ و میر عناصر دیگری هستند که در کنار مهاجرت، بر تحولات جمعیت تأثیر می‌گذارند. در در سال‌های اخیر، مرگ و میر در مرکز استان و شهرستان‌ها به میزان قابل توجهی کاهش داشته و امید به زندگی افزایش یافته است. شاخص مرگ و میر کودکان نیز در چهار دهه اخیر به میزان قابل توجهی کاهش داشته و این نشان از بهبود شاخص‌های توسعه در استان دارد. نکته قابل توجه دیگر علاوه بر کاهش مرگ و میر کودکان، همگرایی نتایج در نقاط روستایی و شهری است. با این حال هنوز امید به زندگی در استان پایین‌تر از متوسط کشور می‌باشد که بیشتر متأثر از مرگ و میر کودکان است و این امر، تلاش بیشتر در حوزه سلامت و بهداشت باروری در استان را طلب می‌کند. در ارتباط با علت فوت در جمعیت استان می‌توان گفت، علت اصلی فوت در بین مردان و زنان، ابتلا به بیماری‌های قلب و عروق است. علت دوم فوت مردان، سوانح و حوادث و علت سوم مرگ آنها، سرطان و تومور است. علت دوم فوت زنان نیز ابتلا به سرطان‌ها و تومورها و علت سوم مرگ آنها، حوادث می‌باشد.

روند کلی باروری در طی دوره زمانی ۱۳۷۶ تا ۱۳۹۰، هم در سطح استان و هم در سطح شهرستان‌ها، کاهش داشته و تدریجی بوده و این موضوعی است که هم در سطح کشور و هم در سطح استان‌ها در طی سال‌های اخیر تجربه شده است؛ در واقع گرچه باروری به سطوح پایین خود رسیده؛ ولی روند کاهشی آن متوقف شده و نمودار باروری به سمت هموار شدن رو نهاده است.

نکته دیگر تحولات جمعیتی در استان، تغییر ساختار سنی و شروع دوره پنجره جمعیتی برای استان است؛ دوره‌ای که به عنوان یک فرصت طلایی شناخته می‌شود و استفاده از توان جوانان جمعیت در این دوره بسیار حائز اهمیت است. این فرصت، زودگذر و در حدود سه دهه دیگر ماندگار است و اگر از آن استفاده نشود ممکن است به مهاجرت‌های بیشتر از

استان منجر شود. همانند آنچه در سطح کشور در جریان بود، در دهه ۱۳۸۰ - ۱۳۹۰، جمعیت جوان در استان به کمتر از ۳۰ درصد کاهش یافت؛ ولی درصد سالمندان در جمعیت افزایشی نداشت. این وضعیت که در مفهوم جمعیت شناختی از آن به عنوان پنجره جمعیتی یاد می‌شود، فرصتی است که تحولات ساختار سنی جمعیت را در اختیار رشد و توسعه اقتصادی قرار می‌دهد؛ در واقع در این وضعیت، درصد جمعیت میانسال ۱۵ تا ۶۴ ساله که پتانسیل فعالیت اقتصادی هستند، در سطح بالایی قرار دارد و در حدود ۷۰ درصد جمعیت را تشکیل می‌دهد. البته این وضعیت صرفاً یک پتانسیل است و بالفعل شدن آن، به سیاست‌گذاری و بهره‌گیری از توان اقتصادی جمعیت میانسال نیاز دارد. این وضعیت در همه شهرستان‌های استان پدیده‌ای غالب است و تفاوت ناچیزی در درصد گروه‌های سنی بزرگ در بین شهرستان‌ها وجود دارد.

برنامه آمایش استان سندی است برای تحقق توسعه پایدار فضایی که مجموعه اهداف، راهبردها، سیاست‌ها و برنامه‌های اجرایی بخش‌های دولتی و غیردولتی استان در ابعاد اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، زیست‌محیطی و کالبدی را در بر می‌گیرد. این برنامه در چارچوب چشم‌انداز، اهداف توسعه ملی و جهت‌گیری‌های آمایش سرزمین، با رویکردی توسعه‌گرا، مشارکت‌جو و انعطاف‌پذیر و مبتنی بر توان مدیریتی، اجتماعی و محیطی استان و با هدف بهره‌گیری از فرصت‌های موجود در استان تهیه می‌شود. هدف از تهیه برنامه آمایش استان، دستیابی به سندی است که سازمان فضایی منسجم و اثربخشی را مبتنی بر احصا و به‌کارگیری روش‌های اجرایی برای دستیابی به توسعه پایدار در چارچوب توسعه ملی و بر اساس اصول مصوب آمایش سرزمین ارائه نماید؛ بنابراین، برنامه آمایش استان در حوزه جمعیت باید به مباحثی مانند وضعیت کنونی شاخص‌های جمعیتی، روند تحولات جمعیت و آینده جمعیتی استان پردازد.

در هر سرزمینی، هرگونه برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری، در گرو داشتن اطلاعات کافی در خصوص جمعیت و ویژگی‌های جمعیتی آن سرزمین است؛ به عبارتی، آگاهی نسبت به شاخص‌های جمعیتی هر منطقه، نقش کلیدی و محوری در برنامه‌ریزی‌ها و سیاست‌گذاری‌ها دارد. آگاهی نسبت به تعداد جمعیت و تغییرات آن از گذشته‌های دور تا کنون از نیازها و ابزارهای مهم سیاست‌گذاران و برنامه‌ریزان بوده است. امروزه نیز با اهمیت یافتن توسعه و ایجاد زیرساخت‌های بیشتر برای رفاه جوامع انسانی، این موضوع بیش از پیش اهمیت یافته است. هرچند اغلب کشورها در فواصل زمانی منظم، سرشماری‌ها را اجرا می‌نمایند؛ اما آگاهی نسبت به تعداد جمعیت در سال‌های بعد از اجرای سرشماری‌ها نیز ضرورت می‌یابد. بنا به این نیاز مهم، جمعیت‌شناسان جمعیت را پیش‌بینی می‌کنند.

در برنامه‌های آمایش سرزمین، آگاهی نسبت به تعداد جمعیت و ساختار و ترکیب آن ضرورت می‌یابد. بدیهی است هرگونه برنامه‌ریزی برای خدمات مختلف اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی، آموزشی، بهداشتی و ... بدون اطلاع از تعداد جمعیت و زیرمجموعه‌های آن امکان‌پذیر نیست. از آنجایی که آخرین اطلاعات جمعیتی استان به نتایج سرشماری سال ۱۳۹۵ مربوط می‌شود و دوره زمانی مورد پیش‌بینی مطالعه حاضر تا سال ۱۴۲۰ است، بنابراین لازم است

جمعیت برای این دوره پیش‌بینی شود؛ لذا پژوهش حاضر در پی پاسخ به سؤال زیر است:

جمعیت شهرستان‌های استان ایلام به تفکیک سن و جنس؛ همچنین به تفکیک مناطق شهری و روستایی تا سال ۱۴۲۰ چگونه است؟

هدف اصلی تحقیق

هدف اصلی پژوهش حاضر، آینده‌پژوهی جمعیت استان با سند توسعه ملی و آمایش سرزمین است.

اهداف فرعی تحقیق

بررسی روند تحولات جمعیت استان در گذشته؛
بررسی وضعیت جمعیت استان بر اساس شاخص‌های جمعیتی؛
پیش‌بینی جمعیت استان بر اساس سناریوهای احتمالی در آینده.

سوالات تحقیق

روند تحول جمعیت استان در گذشته چگونه بوده است؟
وضعیت کنونی شاخص‌های جمعیتی استان چگونه است؟
وضعیت جمعیت استان ایلام بر اساس سناریوهای احتمالی در آینده (آینده‌نگری) چگونه است؟

پیشینه تجربی تحقیق

بررسی ادبیات پژوهش در جهت درک عمیق‌تر مسئله تحت مطالعه و به دست آوردن منابع ارزشمند از مطالعات قبلی مفید است؛ همچنین می‌تواند پایه‌ای برای تحقیقات آینده باشد و به پژوهشگران کمک کند تا روش‌های مناسبی برای تدوین پژوهش خود ارائه دهند. در جستجوی پیشینه تجربی این تحقیق و یافتن آثاری که موضوع این پژوهش را مورد بررسی قرار داده باشند، مذاقه فراوانی صورت گرفت. در برخی از مطالعات به موضوع پیش‌بینی جمعیت و در برخی دیگر به بررسی آمایش سرزمین پرداخته شده بود. بررسی هم‌زمان آینده-پژوهی جمعیت و توجه به اسناد ملی توسعه در کمتر مطالعه‌ای مشاهده گردید. در ادامه به پژوهش‌های مرتبط با مفاهیم اصلی پژوهش اشاره می‌شود:

«آینده‌پژوهی تغییرات جمعیتی ایران طی دوره ۱۳۹۰ تا ۱۴۲۰»، عنوان پژوهشی است که

مشفق و حسینی (۱۳۹۱) انجام داده‌اند. موضوع این مطالعه، آینده‌شناسی جمعیت ایران است. پیش‌بینی‌های جمعیتی بخش جمعیت سازمان ملل برای کشورهای دنیا نشان می‌دهد که جمعیت ایران بر اساس سناریوهای سه‌گانه سازمان ملل؛ یعنی حد پایین، حد متوسط و حد بالا، تا سال ۱۴۲۰ به ترتیب به ۸۷/۷، ۹۶/۸ و ۱۰۶ میلیون نفر خواهد رسید. بر اساس سناریوی تعدیل‌شده توسط نویسندگان این مطالعه، شمار جمعیت ایران تا سال ۱۴۲۰ به حدود ۹۱ میلیون نفر خواهد رسید. نتایج به دست آمده نشان می‌دهد باروری زیر سطح جانشینی در ایران تداوم خواهد داشت که این خود لزوم برنامه‌ریزی آینده‌نگرانه را برای مدیریت سالمندی در کشور روشن می‌سازد.

«چشم‌انداز تحولات جمعیتی ایران: لزوم تجدید نظر در سیاست‌های جمعیتی»، عنوان پژوهشی است که مشفق و همکاران (۱۳۹۱) انجام داده‌اند. بر اساس فرض تداوم وضعیت فعلی (الگوی حد پایین پیش‌بینی سازمان ملل که مطابق وضعیت فعلی کاهش باروری در ایران بوده است) و روند افزایش مناسب سطح باروری کشور طی ۴۰ سال آینده، ۵/۲ فرزند برای هر مادر پیش‌بینی می‌شود. نتایج به دست آمده از این تحقیق نشان می‌دهد که اگر رشد جمعیت کشور از آهنگ رشد آهسته پیروی کند، جمعیت ایران تا افق سال ۱۴۲۵، به حدود ۹۷ میلیون نفر افزایش می‌یابد و رشد جمعیت مثبت خواهد بود. در صورت تجربه روند مناسب میزان باروری کل کمی بیش از سطح جایگزینی، هرگز با رشد بی‌رویه جمعیت مواجه نخواهیم شد و در عین حال نرخ رشد جمعیت از نرخ فعلی هم پایین‌تر خواهد بود و توازن مناسبی در ساختار سنی به وجود خواهد آمد.

«پیش‌بینی باروری کل ایران تا افق ۱۴۰۴، مبتنی بر دیدگاه توسعه‌ای و سناریوهای اقتصادی»، عنوان مطالعه‌ای است که محمودی و همکاران (۱۳۹۱) انجام داده‌اند. در این مطالعه، باروری کل بر اساس متغیرهای اجتماعی و اقتصادی مؤثر بر آن، در قالب ۳ سناریوی اقتصادی ادامه روند کنونی، تأثیر اجرای قانون هدفمندکردن یارانه‌ها و دستیابی به اهداف چشم‌انداز ۱۴۰۴، مبتنی بر نظریه اینگلهارت، الگوسازی و تا افق ۱۴۰۴ پیش‌بینی شده است. نتایج این پژوهش نشان می‌دهد که تحت هر یک از سناریوهای اقتصادی، باروری کل، روند کاهنده را ادامه خواهد داد که تأییدکننده نظریه اینگلهارت در خصوص خیزش ارزش‌های فرامادی است.

«آینده‌پژوهی ساختار جمعیتی جمهوری اسلامی ایران از منظر دفاعی امنیتی تا افق ۱۴۳۰»، عنوان پژوهشی است که صالح اصفهانی و همکاران (۱۳۹۷) انجام داده‌اند. این پژوهش با هدف تبیین آینده ساختار جمعیتی ایران از منظر دفاعی امنیتی در افق ۱۴۳۰ و به روش کیفی انجام شده و از نوع سناریونویسی است. روندهای جمعیتی حاکی از آن است که ایران با پایین‌ترین نرخ باروری، در افق ۱۴۳۰ رشد منفی جمعیت را تجربه خواهد کرد و به عنوان ششمین کشور کهنسال جهان شناخته خواهد شد؛ همچنین روند توسعه شهرنشینی، تراکم ناهمگون جمعیت، شکاف مرکز- حاشیه، افزایش سن ازدواج، افزایش طلاق و ... تبعات دفاعی امنیتی در حوزه‌های مختلف اقتصادی، اجتماعی، سیاسی، نظامی، زیست‌محیطی و علم و فناوری خواهد داشت.

«توسعه و مناسبات جمعیتی در ایران با رویکرد آینده‌نگر»، عنوان پژوهشی است که کاظمی‌پور (۱۳۸۹) انجام داده است. در این مطالعه ابعاد و چالش‌های توسعه، مهاجرت و شهرنشینی بررسی شده است. ایران در مرحله رشد شتابان شهرنشینی و انتقال شهری قرار دارد. افزایش شهرنشینی و شکل‌گیری کلان‌شهرها، مهمترین و عمده‌ترین پیامد افزایش جمعیت در این کشور است.

«نگاهی به گذشته، حال و آینده جمعیت ایران»، عنوان مطالعه‌ای است که فتاحی (۱۳۹۹) انجام داده است. نتایج این مطالعه نشان می‌دهد که رشد جمعیت کشور طی دوره‌های سرشماری یکسان نبوده است. به این ترتیب که رشد جمعیت کشور تا شروع انقلاب اسلامی روندی کاهنده و پس از آن روندی افزایشی داشته؛ به طوری که در دهه ۱۳۵۵-۱۳۶۵، به یک باره به رشدی نزدیک ۴ درصد رسیده که در تاریخ کشور بی‌سابقه بوده است.

«آینده‌نگری جمعیت روستایی با تأکید بر نقش مهاجرت» عنوان مطالعه‌ای است که خالقی و یگانه (۱۳۹۹) انجام داده‌اند. نتایج تحقیق آنان نشان می‌دهد که شاخص‌های کاهش نسبت جنسی، کاهش نسبت کودک به زن، کاهش میانگین سن باروری و پیری جمعیت، در تحلیل کمی و کیفی آینده‌نگری جمعیت مطرح هستند و همواره این شاخص‌ها در افق ۱۵ ساله با کاهش تدریجی روبه‌رو خواهند بود.

روش‌شناسی تحقیق

روش‌های تحقیق در علوم اجتماعی متنوع هستند که یکی از آنها، روش اسنادی و استفاده از داده‌های ثانویه است. در مطالعه حاضر از داده‌های جمع‌آوری شده توسط سازمان ثبت احوال و نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن استفاده شده و تحلیل‌های جمعیتی بر روی داده‌های جمع‌آوری شده، انجام گرفته است. پژوهش حاضر از نظر هدف، کاربردی، از نظر وسعت پهنانگر و از نظر زمانی یک بررسی مقطعی است که نتایج آن به صورت نسلی و برای آینده ارائه خواهد شد.

پیش‌بینی جمعیت را می‌توان به روش‌های مختلفی انجام داد که به طور کلی در دو گروه طبقه‌بندی می‌شوند:

روش‌های ریاضی که در آنها معمولاً میزان یا متوسط رشد جمعیت بر پایه اطلاعات موجود محاسبه می‌شود و همین میزان برای تحول کمی جمعیت در آینده مورد استفاده قرار می‌گیرد. رایج‌ترین آنها استفاده از رابطه‌نمایی است که میزان جمعیت در سال‌های مختلف را برحسب نرخ رشد سالانه مورد نظر به دست می‌دهد.

روش‌های جمعیت‌شناختی که در آنها جنبه‌های مختلف جمعیت بررسی می‌شود و علاوه بر کمیت، کیفیت داده‌های پایه و تغییر و تحول آنها در آینده نیز مورد توجه قرار می‌گیرد. روش ترکیبی - نسلی یکی از مهمترین و رایج‌ترین این روش‌هاست. در این روش

مؤلفه‌های مختلف مؤثر بر تغییرات جمعیت مورد مطالعه قرار می‌گیرند و گزینه‌های مناسب از آن میان انتخاب می‌شوند و از اثرگذاری برآیند آنها بر تعداد جمعیت پایه، تعداد و ترکیب سنی - جنسی جمعیت برای آینده پیش‌بینی می‌گردد.

روش مورد استفاده در این مطالعه، روش ترکیبی^۱ است و محاسبات آن با بسته نرم‌افزاری اسپکتروم^۲ انجام شده است. در این روش، جمعیت بر حسب سن و جنس پیش‌بینی می‌شود، بنابراین می‌تواند به نیازهای وسیع و متعدد کاربران، پیش‌بینی‌ها و برآوردهای جمعیتی پاسخ دهد.

در این روش جمعیت پیش‌بینی شده بر اساس مجموعه عوامل مؤثر بر تغییر و تحول جمعیت به دست می‌آید. این عوامل عبارتند از: باروری، مرگ و میر، مهاجرت و ترکیب سنی و جنسی. این مؤلفه‌ها تمامی تغییرات کمی جمعیت را پوشش می‌دهند؛ چراکه تعداد جمعیت در هر نقطه از زمان آینده، برابر است با تعداد جمعیت در نقطه‌ای در زمان گذشته، به علاوه تعداد متولدین و خالص مهاجران، منهای تعداد فوت‌شدگان در فاصله زمانی دو نقطه

$$P_{(t+n)} = P_t + (B - D) + (IM - EM)$$

از اطلاعات سرشماری عمومی نفوس و مسکن ۱۳۹۵ و داده‌های ثبتی ولادت و فوت (تولید شده توسط سازمان ثبت احوال کشور) به عنوان منابع رسمی آمارهای جمعیت بهره گرفته شد. برای این منظور ابتدا داده‌های سرشماری و آمارهای ثبتی موالید و فوت مورد ارزیابی قرار گرفت و پس از تسطیح داده‌ها، شاخص‌های مورد نیاز پیش‌بینی جمعیت، شامل میزان باروری کل و امید به زندگی در بدو تولد محاسبه گردید؛ سپس جمعیت استان ایلام تا سال ۱۴۲۰ پیش‌بینی شد.

جمعیت پایه

جمعیت پایه پیش‌بینی، جمعیت ساکن در استان ایلام بر اساس سرشماری عمومی نفوس و مسکن سال ۱۳۹۵ است که در گروه‌های سنی ۵ ساله از ۰ تا ۸۰ ساله به بالا گروه‌بندی شدند. ارزیابی کیفیت آمارهای مربوط به گزارش سن برای سرشماری ۱۳۹۵ نشان داد که در مجموع گزارش سن در استان در حد مطلوب و قابل قبول است و بر اساس شاخص‌های ویپل، مایرز و ارقام ترکیبی سازمان ملل، مشکل عمده‌ای در آن ملاحظه نمی‌شود. لازم به یادآوری است که استان ایلام در سال ۱۳۹۵، ۱۰ شهرستان داشته و در فاصله سال‌های ۱۳۹۵ تا ۱۴۰۰ شهرستان‌های هلیلان و چوار به آن اضافه شده‌اند؛ به این ترتیب این شهرستان‌ها در سال ۱۴۰۰ به ۱۲ شهرستان افزایش یافته‌اند.

تدوین فرضیه‌های باروری

باروری در قالب رفتاری اجتماعی در بستر فرهنگی هر جامعه‌ای پدیدار می‌شود و روابط

1. Component Method

2. spectrum

اجتماعی اعضای جامعه؛ همچنین سیاست‌های حکومتی می‌توانند ارزش‌ها و هنجارهای مرتبط با رفتار باروری را تنظیم نمایند (فتحی، ۱۳۹۹: ۱۴). چشم‌انداز آینده باروری در ایران ساده نیست و به بررسی‌های کارشناسی متعددی نیاز دارد؛ زیرا رفتارهای باروری، اجتماعی هستند و تحت تأثیر متغیرهای بیشماری قرار می‌گیرند. برای تدوین فرضیات باروری، ابتدا باروری کل کشور؛ سپس باروری هریک از شهرستان‌های استان به طور جداگانه بررسی شدند.

ابتدایی‌ترین شاخص در رابطه با باروری در یک منطقه، تعداد موالید سالانه ثبت شده می‌باشد. در طی دوره زمانی ۱۳۸۵ تا ۱۳۹۴ تعداد ولادت‌های ثبت شده در استان افزایش داشته؛ ولی از سال ۱۳۹۵ تا ۱۳۹۹ کاهش یافته است. تعداد ولادت‌های ثبت شده در ابتدای دوره، در حدود ۱۰ هزار بوده و در پایان دوره به ۷۸۱۷ افزایش یافته است.

تعداد خام موالید به هیچ وجه به تنهایی قابلیت مقایسه در سطح مکان و زمان را ندارد. تعداد موالید تابع تعداد جمعیت، تعداد جمعیت زنان و تعداد زنان در گروه‌های سنی است؛ لذا برای رفع اثر تعداد جمعیت، جمعیت زنان و جمعیت زنان در گروه‌های سنی به محاسبه میزان خام موالید، میزان عمومی باروری و میزان باروری ویژه سن و میزان باروری کل پرداخته می‌شود؛ بنابراین مقایسه شهرستان‌ها بر اساس این شاخص‌ها انجام خواهد شد. قبل از محاسبه شاخص‌های ذکر شده در حوزه باروری، بهتر است به تعریف آنها و مزیت نسبی آنها بر یکدیگر پرداخته شود.

میزان باروری کل یا TFR که از حاصل جمع میزان باروری ویژه گروه‌های سنی (ASFR) به دست می‌آید، بیان‌کننده شدت فرزندآوری جمعیت، نسل یا زنان است که میزان زاد و ولد را به عنوان عنصر یا مؤلفه‌ای از رشد طبیعی جمعیت تعیین می‌کند. این میزان نشان می‌دهد که هر زن پس از سپری کردن دوره زاد و ولد، به طور متوسط چند فرزند زنده به دنیا می‌آورد. میزان باروری کل از مجموع میزان باروری زنان در سنین تجدید نسل به دست می‌آید.

تدوین فرضیه‌های امید به زندگی

در صورتی که اطلاعات مربوط به امید به زندگی، در بدو تولد برای چند سال متوالی محاسبه شده باشد، تحلیل روند امید به زندگی و تدوین فرضیه‌های آینده آن می‌تواند مفید واقع شود؛ البته نمی‌توان انتظار داشت که روندهای گذشته برای دوره آینده استمرار داشته باشند؛ زیرا تغییرات امید به زندگی کاملاً وابسته به دوران گذار است؛ به این ترتیب که در آغاز دوره گذار نسبتاً سریع، در میانه این دوره سریع و زمانی که به سطوح بالایی نزدیک می‌شود، مقدار سرعت کند می‌شود. با این افزایش امید به زندگی در بدو تولد برای زنان به مراتب بیشتر از مردان است (فتحی، ۱۳۹۹: ۱۴۷).

بخش جمعیت‌شناسی سازمان ملل متحد، برای انجام پیش‌بینی‌های جمعیتی از جدول‌های مدلی استفاده می‌کند که در آن تغییرات امید به زندگی در مقاطع پنج ساله به صورت تقریبی برآورد شده است. در مطالعه حاضر نیز ارقام مربوط به امید به زندگی‌های واقع بین ۷۰ تا

۷۵ سال آن مورد توجه بوده است تا در برآورد زندگی بدو تولد استان و شهرستان‌های آن از سال ۱۳۹۵ تا ۱۴۲۰ استفاده شود. در ضمن در گذر از امید به زندگی‌های سال ۱۳۹۵ به ارقام تعیین شده برای سال ۱۴۲۰، الگوی جدول‌های مرگ و میر کول و دمنی مدل west مد نظر بوده است.

تدوین فرضیه‌های مهاجرت

ترکیب سنی و جنسی مهاجران نشان‌دهنده جوان‌گزینی و مردگزینی؛ به‌ویژه در مهاجران خارج شده از استان است. از این الگو می‌توان مهاجرت به دلیل کار و فعالیت را استنباط نمود. مهاجرت نیروی کار عمدتاً در سنین جوانی و به‌ویژه برای مردان رخ می‌دهد.

نسبت جنسی

در بررسی ترکیب جنسی جمعیت، از شاخص نسبت جنسی استفاده شده است. نسبت جنسی نیز با تقسیم جمعیت مردان بر زنان به دست می‌آید و نشان‌دهنده تعداد مردان در برابر ۱۰۰ زن است. اگر مقدار نسبت بالاتر از ۱۰۰ باشد، به معنی فزونی مردان بر زنان و اگر مقدار نسبت کمتر از ۱۰۰ باشد، به معنی فزونی زنان بر مردان در جمعیت است. نسبت جنسی در گروه‌های سنی از یک روند مورد انتظار پیروی می‌کند؛ در ابتدای تولد در حدود ۱۰۵ داست و پس از آن به آرامی کاهش می‌یابد. انتظار می‌رود که کاهش نسبت جنسی در گروه‌های سالمندی به کمتر از ۱۰۰ مرد در مقابل ۱۰۰ زن برسد. روند مورد انتظار کاهش نسبت جنسی در گروه‌های سنی در سنین سالمندی در استان ایلام؛ به‌ویژه در گروه سنی آخر دور از انتظار است. این خطا ناشی از خطای گزارش سن و جنس در سرشماری در این سنین است.

در شهرستان‌های استان نیز روند نسبت‌های جنسی در گروه‌های سنی تقریباً از روند قابل انتظار پیروی می‌کند. در این موارد نیز در سنین سالمندی خطای گزارش سن و جنس بر عدم تعادل نمودار نسبت جنسی تأثیر گذاشته است؛ البته در برخی شهرستان‌ها در سنین جوانی نیز مواردی از ناهمگونی نسبت جنسی وجود دارد که احتمالاً ناشی از مهاجرت است.

نتایج پیش‌بینی جمعیت استان و شهرستان‌ها

استان ایلام طی سال‌های گذشته شاهد تحولات بسیاری در تقسیمات سیاسی بوده و تعداد شهرستان‌های آن از ۷ به ۱۲ شهرستان و تعداد شهرهای آن از ۱۵ به ۲۷ شهر افزایش یافته است. تغییر در محدوده تقسیمات سیاسی ایجاب می‌کند که در بررسی تحولات جمعیتی در سطح شهرستان، به بازسازی جمعیت بر اساس یک محدوده ثابت پرداخته شود. در گزارش حاضر به بازسازی جمعیت شهرستان‌ها بر اساس محدوده تقسیمات کشوری سال ۱۳۹۵ پرداخته شده است.

استان ایلام تا سال ۱۳۹۰، ۲۰ بخش داشت. تعداد این بخش‌ها پس از تغییرات به وجود

۱۴۳

فصلنامه علمی

دوره بیست و پنجم

شماره ۸۰ و ۸۱

پاییز و زمستان ۱۴۰۲

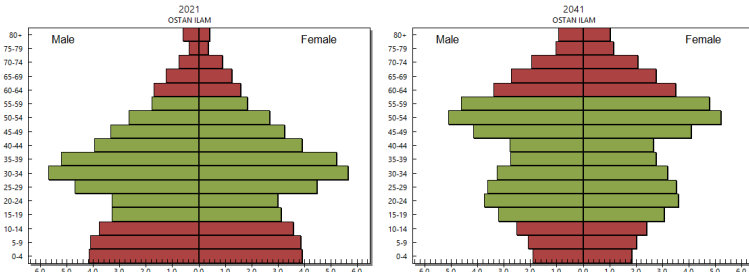
آمده در تعداد شهرستان‌ها و در سال ۱۳۹۵ به ۲۶ بخش افزایش یافت. بخش‌های کارزان و مرکزی در شهرستان سیروان، بخش‌های هندمینی و مرکزی در شهرستان بدره، بخش‌های شهاب و زاگرس در شهرستان چرداول، بخش سراب میمه در شهرستان دهلران و بخش سیوان در شهرستان ایلام از بخش‌های تازه ایجاد شده در فاصله سرشماری ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۵ هستند. شهرهای تازه تأسیس استان در برخی موارد از تبدیل مستقیم یک روستا به شهر و در برخی موارد از تجمیع و ادغام چند روستا تشکیل شده‌اند.

جدول شماره (۲). پیش‌بینی جمعیت استان ایلام بر حسب جنس و مناطق شهری و روستایی طی سال‌های ۱۴۰۲ تا

۱۴۲۰

سال	جمعیت کل			جمعیت شهری			جمعیت روستایی		
	کل	مرد	زن	کل	مرد	زن	کل	مرد	زن
۱۴۰۲	۶۰۹,۷۳۷	۳۰۶,۶۸۲	۳۰۳,۰۵۵	۴۳۱,۵۶۸	۲۱۹,۰۵۵	۲۱۲,۵۱۳	۱۷۹,۱۸۲	۸۹,۹۵۸	۸۹,۲۲۴
۱۴۰۳	۶۱۳,۵۵۱	۳۰۸,۱۲۷	۳۰۵,۴۲۵	۴۳۶,۷۱۴	۲۲۱,۷۱۵	۲۱۴,۹۹۸	۱۷۸,۴۲۷	۸۹,۲۷۸	۸۹,۱۵۱
۱۴۰۴	۶۱۷,۰۰۴	۳۰۹,۴۰۶	۳۰۷,۵۹۸	۴۴۱,۵۴۱	۲۲۴,۲۱۶	۲۱۷,۳۲۵	۱۷۷,۴۹۵	۸۸,۵۱۴	۸۸,۹۸۲
۱۴۰۵	۶۲۰,۰۷۹	۳۱۰,۵۱۰	۳۰۹,۵۶۹	۴۴۶,۰۳۹	۲۲۶,۵۵۲	۲۱۹,۴۸۸	۱۷۶,۳۸۵	۸۷,۶۶۵	۸۸,۷۱۹
۱۴۰۶	۶۲۲,۷۸۹	۳۱۱,۴۴۶	۳۱۱,۳۴۳	۴۵۰,۲۱۶	۲۲۸,۷۲۶	۲۲۱,۴۹۰	۱۷۵,۱۱۱	۸۶,۷۴۱	۸۸,۳۷۰
۱۴۰۷	۶۲۵,۱۴۶	۳۱۲,۲۱۹	۳۱۲,۹۲۸	۴۵۴,۰۸۲	۲۳۰,۷۴۳	۲۲۳,۳۳۹	۱۷۳,۶۸۰	۸۵,۷۴۴	۸۷,۹۳۷
۱۴۰۸	۶۲۷,۱۶۶	۳۱۲,۸۳۲	۳۱۴,۳۳۴	۴۵۷,۶۴۶	۲۳۲,۶۰۵	۲۲۵,۰۴۱	۱۷۲,۱۰۷	۸۴,۶۸۰	۸۷,۴۲۷
۱۴۰۹	۶۲۸,۸۷۸	۳۱۳,۲۹۸	۳۱۵,۵۷۹	۴۶۰,۹۳۳	۲۳۴,۳۲۱	۲۲۶,۶۱۲	۱۷۰,۴۰۰	۸۳,۵۵۴	۸۶,۸۴۶
۱۴۱۰	۶۳۰,۲۷۶	۳۱۳,۶۱۶	۳۱۶,۶۶۰	۴۶۳,۹۳۷	۲۳۵,۸۸۹	۲۲۸,۰۴۸	۱۶۸,۵۶۵	۸۲,۳۷۱	۸۶,۱۹۴
۱۴۱۱	۶۳۱,۴۰۱	۳۱۳,۸۰۳	۳۱۷,۵۹۸	۴۶۶,۶۸۴	۲۳۷,۳۲۱	۲۲۹,۳۶۳	۱۶۶,۶۱۹	۸۱,۱۳۶	۸۵,۴۸۳
۱۴۱۲	۶۳۲,۲۵۹	۳۱۳,۸۶۵	۳۱۸,۳۹۵	۴۶۹,۱۸۱	۲۳۸,۶۲۱	۲۳۰,۵۶۰	۱۶۴,۵۶۴	۷۹,۸۵۴	۸۴,۷۱۱
۱۴۱۳	۶۳۲,۸۹۵	۳۱۳,۸۱۹	۳۱۹,۰۷۶	۴۷۱,۴۴۷	۲۳۹,۷۹۹	۲۳۱,۶۴۷	۱۶۲,۴۳۰	۷۸,۵۳۳	۸۳,۸۹۸
۱۴۱۴	۶۳۳,۳۲۳	۳۱۳,۶۷۴	۳۱۹,۶۵۰	۴۷۳,۴۹۲	۲۴۰,۸۶۰	۲۳۲,۶۳۱	۱۶۰,۲۲۳	۷۷,۱۷۸	۸۳,۰۴۶
۱۴۱۵	۶۳۳,۵۵۸	۳۱۳,۴۳۴	۳۲۰,۱۲۳	۴۷۵,۳۲۳	۲۴۱,۸۰۹	۲۳۳,۵۱۴	۱۵۷,۹۵۳	۷۵,۷۹۱	۸۲,۱۶۱
۱۴۱۶	۶۳۳,۶۰۸	۳۱۳,۱۰۷	۳۲۰,۵۰۱	۴۷۶,۹۴۲	۲۴۲,۶۴۷	۲۳۴,۲۹۵	۱۵۵,۶۲۷	۷۴,۳۷۷	۸۱,۲۵۰
۱۴۱۷	۶۳۳,۴۸۶	۳۱۲,۷۰۰	۳۲۰,۷۸۶	۴۷۸,۳۵۲	۲۴۳,۳۷۷	۲۳۴,۹۷۵	۱۵۳,۲۵۱	۷۲,۹۴۰	۸۰,۳۱۲
۱۴۱۸	۶۳۳,۱۹۴	۳۱۲,۲۱۳	۳۲۰,۹۸۲	۴۷۹,۵۵۲	۲۴۳,۹۹۹	۲۳۵,۵۵۳	۱۵۰,۸۳۰	۷۱,۴۷۹	۷۹,۳۵۱
۱۴۱۹	۶۳۲,۷۲۲	۳۱۱,۶۳۹	۳۲۱,۰۸۳	۴۸۰,۵۴۰	۲۴۴,۵۱۲	۲۳۶,۰۲۸	۱۴۸,۳۶۵	۶۹,۹۹۴	۷۸,۳۷۰
۱۴۲۰	۶۳۲,۰۶۰	۳۱۰,۹۷۷	۳۲۱,۰۸۳	۴۸۱,۳۱۲	۲۴۴,۹۱۳	۲۳۶,۳۹۸	۱۴۵,۸۵۴	۶۸,۴۸۸	۷۷,۳۶۶

Population by age and sex (Percent)

جدول شماره (۲) و هرم سنی، جمعیت استان ایلام را به تفکیک جنسیت، شهری و روستایی تا سال ۱۴۲۰ نشان می‌دهد که بر این اساس، جمعیت استان در سال ۱۴۰۲ برابر با ۶۰۹۷۳۷ نفر بوده که در سال ۱۴۲۰ به ۶۳۲۰۶۰ نفر افزایش یافته است. لازم به یادآوری است که از سال ۱۴۱۲ تا ۱۴۲۰، روند رشد جمعیت با ثبات همراه بوده و از سال ۱۴۱۷ روند کاهشی آن آغاز شده است. تحولات تغییر ساختار سنی را می‌توان از طریق هرم سنی مشاهده کرد؛ به گونه‌ای که از جمعیت زیر ۱۵ سال کاسته شده و سهم جمعیت میانسال و سالمند افزایش یافته است؛ علاوه بر این در جمعیت شهری استان در دوره مذکور، روند افزایشی و در جمعیت روستایی، روند کاهشی پیش‌بینی شده است.

جدول شماره (۳). پیش‌بینی جمعیت شهرستان آبدانان بر حسب جنس و مناطق شهری و روستایی طی سال‌های ۱۴۰۵ تا

۱۴۲۰

سال	جمعیت کل			جمعیت شهری			جمعیت روستایی		
	کل	مرد	زن	کل	مرد	زن	کل	مرد	زن
۱۴۰۵	۵۲,۲۲۷	۲۶,۴۲۲	۲۵,۸۰۵	۳۳,۴۹۵	۱۶,۹۱۲	۱۶,۵۸۳	۱۸,۷۳۲	۹,۵۱۰	۹,۲۲۲
۱۴۱۰	۵۳,۶۶۸	۲۷,۱۰۴	۲۶,۵۶۳	۳۴,۷۷۷	۱۷,۵۳۴	۱۷,۲۴۳	۱۸,۸۹۱	۹,۵۷۰	۹,۳۲۰
۱۴۱۵	۵۴,۴۰۳	۲۷,۴۳۸	۲۶,۹۶۵	۳۵,۸۷۰	۱۸,۰۵۷	۱۷,۸۱۳	۱۸,۵۳۳	۹,۳۸۱	۹,۱۵۲
۱۴۲۰	۵۴,۶۳۱	۲۷,۵۲۰	۲۷,۱۱۱	۳۶,۸۸۱	۱۸,۵۳۹	۱۸,۳۴۲	۱۷,۷۵۰	۸,۹۸۱	۸,۷۶۹

جدول شماره (۳)، روند تحولات جمعیت شهرستان آبدانان از سال ۱۴۰۵ تا ۱۴۲۰ به تفکیک جنسیت و محل سکونت نشان می‌دهد. جمعیت در این شهرستان از ۵۲۲۲۷ نفر در سال ۱۴۰۵ به ۵۴۶۳۱ نفر در سال ۱۴۲۰ و در مناطق شهری از ۳۳۴۹۵ نفر به ۳۶۸۸۱ نفر در سال ۱۴۲۰ افزایش یافته و در مناطق روستایی با ثبات جمعیت و تا حدودی کاهش روبه‌رو بوده است. سهم جمعیت شهرستان آبدانان از کل جمعیت استان در سال ۱۴۰۲ برابر با ۸/۳۵ درصد و در سال ۱۴۲۰ برابر با ۸/۶۴ درصد پیش‌بینی شده است.

جدول شماره (۴). پیش‌بینی جمعیت شهرستان ایلام بر حسب جنس و مناطق شهری و روستایی طی سال‌های ۱۴۰۵ تا

۱۴۲۰

سال	جمعیت کل			جمعیت شهری			جمعیت روستایی		
	کل	مرد	زن	کل	مرد	زن	کل	مرد	زن
۱۴۰۵	۲۴۷۹۷۰	۱۲۵۵۲۱	۱۲۲۴۴۰	۲۱۴,۶۴۷	۱۰۸,۶۶۵	۱۰۵,۹۸۲	۳۳,۲۹۳	۱۶,۸۵۶	۱۶,۴۳۸
۱۴۱۰	۲۵۷۳۶۶	۱۳۰۱۷۸	۱۲۷۱۸۸	۲۲۱,۷۶۱	۱۱۲,۲۰۸	۱۰۹,۵۵۴	۳۵,۶۰۵	۱۷,۹۷۰	۱۷,۶۳۴
۱۴۱۵	۲۶۰,۸۹۵	۱۳۱,۶۷۵	۱۲۹,۲۲۰	۲۲۶,۰۳۶	۱۱۴,۲۱۷	۱۱۱,۸۱۹	۳۴,۸۵۹	۱۷,۴۵۸	۱۷,۴۰۱
۱۴۲۰	۲۶۱,۵۹۳	۱۳۱,۶۷۰	۱۲۹,۹۲۳	۲۲۸,۱۱۲	۱۱۵,۰۴۱	۱۱۳,۰۷۲	۳۳,۴۸۱	۱۶,۶۲۹	۱۶,۸۵۱

جدول شماره (۴)، روند تحولات جمعیت شهرستان ایلام را از سال ۱۴۰۵ تا ۱۴۲۰ به تفکیک جنسیت و محل سکونت نشان می‌دهد. جمعیت در این شهرستان از ۲۴۷۹۴۰ نفر در سال ۱۴۰۵ به ۲۶۱۵۹۳ نفر در سال ۱۴۲۰، در مناطق شهری از ۲۱۴۶۴۷ نفر به ۲۲۸۱۱۲ نفر در سال ۱۴۲۰ و در مناطق روستایی از ۳۳۲۹۳ نفر به ۳۳۴۸۱ نفر افزایش یافته است. سهم جمعیت شهرستان ایلام از کل جمعیت استان در سال ۱۴۰۲ برابر با ۳۹/۴۷ درصد و در سال ۱۴۲۰ برابر با ۴۱/۳۹ درصد پیش‌بینی شده است.

جدول شماره (۵). پیش‌بینی جمعیت شهرستان ایوان بر حسب جنس و مناطق شهری و روستایی طی سال‌های ۱۴۰۵ تا

۱۴۲۰

سال	جمعیت کل			جمعیت شهری			جمعیت روستایی		
	کل	مرد	زن	کل	مرد	زن	کل	مرد	زن
۱۴۰۵	۵۲,۹۱۱	۲۶,۴۵۰	۲۶,۴۶۱	۳۶,۹۸۵	۱۸,۶۱۷	۱۸,۳۶۸	۱۵,۹۲۶	۷,۸۳۳	۸,۰۹۳
۱۴۱۰	۵۳,۸۶۸	۲۶,۹۱۰	۲۶,۹۵۹	۳۷,۸۴۷	۱۹,۰۶۰	۱۸,۷۸۶	۱۶,۰۲۱	۷,۸۵۰	۸,۱۷۳
۱۴۱۵	۵۴,۱۸۰	۲۷,۰۴۵	۲۷,۱۳۵	۳۸,۴۲۱	۱۹,۳۴۵	۱۹,۰۷۶	۱۵,۷۵۹	۷,۷۰۰	۸,۰۵۹
۱۴۲۰	۵۴,۰۳۵	۲۶,۹۵۱	۲۷,۰۸۴	۳۸,۸۴۳	۱۹,۵۴۶	۱۹,۲۹۷	۱۵,۱۹۲	۷,۴۰۵	۷,۷۸۷

جدول شماره (۵)، روند تحولات جمعیت شهرستان ایوان را از سال ۱۴۰۵ تا ۱۴۲۰ به تفکیک جنسیت و محل سکونت نشان می‌دهد. جمعیت در این شهرستان از ۵۲۹۱۱ نفر در سال ۱۴۰۵ به ۵۴۰۳۵ نفر در سال ۱۴۲۰ و در مناطق شهری از ۳۶۹۸۵ نفر به ۳۸۸۴۳ نفر در سال ۱۴۲۰ افزایش یافته و در مناطق روستایی از ۱۵۹۲۶ نفر به ۱۵۱۹۲ نفر کاهش یافته است. سهم جمعیت شهرستان ایوان از کل جمعیت استان در سال ۱۴۰۲ برابر با ۵۲/۸ درصد و در سال ۱۴۲۰ برابر با ۵۵/۸ درصد پیش‌بینی شده است.

جدول شماره (۶). پیش‌بینی جمعیت شهرستان بدره برحسب جنس و مناطق شهری و روستایی طی سال‌های ۱۴۰۵ تا

۱۴۲۰

سال	جمعیت کل			جمعیت شهری			جمعیت روستایی		
	کل	مرد	زن	کل	مرد	زن	کل	مرد	زن
۱۴۰۵	۱۶,۵۵۸	۸,۱۰۴	۸,۴۵۴	۴,۶۹۴	۲,۲۸۵	۲,۴۰۹	۱۱,۸۶۴	۵,۸۱۹	۶,۰۴۵
۱۴۱۰	۱۶,۸۳۱	۸,۲۰۸	۸,۶۲۴	۴,۸۷۹	۲,۳۷۲	۲,۵۰۷	۱۱,۹۵۲	۵,۸۳۶	۶,۱۱۷
۱۴۱۵	۱۶,۹۲۱	۸,۲۳۱	۸,۶۹۰	۵,۰۴۴	۲,۴۴۸	۲,۵۹۷	۱۱,۸۷۷	۵,۷۸۳	۶,۰۹۳
۱۴۲۰	۱۶,۸۸۴	۸,۲۰۰	۸,۶۸۴	۵,۱۸۸	۲,۵۱۳	۲,۶۷۵	۱۱,۶۹۶	۵,۶۸۷	۶,۰۰۹

جدول شماره (۶)، روند تحولات جمعیت شهرستان بدره را از سال ۱۴۰۵ تا ۱۴۲۰ به تفکیک جنسیت و محل سکونت نشان می‌دهد. جمعیت در این شهرستان از ۱۶۵۵۸ نفر در سال ۱۴۰۵ به ۱۶۸۸۴ نفر در سال ۱۴۲۰ و در مناطق شهری از ۴۶۹۴ نفر به ۵۱۸۸ نفر در سال ۱۴۲۰ افزایش یافته و در مناطق روستایی از ۱۱۸۶۴ نفر به ۱۱۶۹۶ نفر کاهش یافته است. سهم جمعیت شهرستان بدره از کل جمعیت استان در سال ۱۴۰۲ برابر با ۲/۶۷ درصد و در سال ۱۴۲۰ برابر با ۲/۶۷ درصد پیش‌بینی شده است.

جدول شماره (۷). پیش‌بینی جمعیت شهرستان دره شهر برحسب جنس و مناطق شهری و روستایی طی سال‌های ۱۴۰۵ تا

۱۴۲۰

سال	جمعیت کل			جمعیت شهری			جمعیت روستایی		
	کل	مرد	زن	کل	مرد	زن	کل	مرد	زن
۱۴۰۵	۴۷,۰۴۴	۲۳,۸۷۹	۲۳,۱۶۴	۲۵,۵۵۶	۱۳,۰۱۶	۱۲,۵۴۰	۲۱,۴۸۸	۱۰,۸۶۳	۱۰,۶۲۴
۱۴۱۰	۴۸,۱۵۱	۲۴,۴۱۰	۲۳,۷۴۱	۲۶,۲۸۴	۱۳,۳۷۳	۱۲,۹۱۰	۲۱,۸۶۷	۱۱,۰۳۷	۱۰,۸۳۱
۱۴۱۵	۴۸,۷۴۸	۲۴,۶۹۲	۲۴,۰۵۶	۲۶,۷۴۰	۱۳,۵۹۰	۱۳,۱۵۰	۲۲,۰۰۸	۱۱,۱۰۲	۱۰,۹۰۶
۱۴۲۰	۴۸,۹۵۲	۲۴,۷۷۰	۲۴,۱۸۳	۲۶,۹۷۵	۱۳,۶۸۸	۱۳,۲۸۷	۲۱,۹۷۷	۱۱,۰۸۲	۱۰,۸۹۶

جدول شماره (۷)، روند تحولات جمعیت شهرستان دره شهر را از سال ۱۴۰۵ تا ۱۴۲۰ به تفکیک جنسیت و محل سکونت نشان می‌دهد. جمعیت در این شهرستان از ۴۷۰۴۴ نفر در سال ۱۴۰۵ به ۴۸۹۵۲ نفر در سال ۱۴۲۰، در مناطق شهری از ۲۵۵۵۶ نفر به ۲۶۹۷۵ نفر در سال ۱۴۲۰ و در مناطق روستایی از ۲۱۴۸۸ نفر به ۲۱۹۷۷ نفر افزایش یافته است. سهم جمعیت شهرستان دره شهر از کل جمعیت استان در سال ۱۴۰۲ برابر با ۷/۵۵ درصد و در سال ۱۴۲۰ برابر با ۷/۵۴ درصد پیش‌بینی شده است.

جدول شماره (۸). پیش‌بینی جمعیت شهرستان دهلران برحسب جنس و مناطق شهری و روستایی طی سال‌های ۱۴۰۵ تا

۱۴۲۰

سال	جمعیت کل			جمعیت شهری			جمعیت روستایی		
	کل	مرد	زن	کل	مرد	زن	کل	مرد	زن
۱۴۰۵	۶۹,۹۸۶	۳۵,۹۱۹	۳۴,۰۶۷	۴۵,۲۰۸	۲۲,۹۳۵	۲۲,۲۷۲	۲۴,۷۷۸	۱۲,۹۸۴	۱۱,۷۹۵
۱۴۱۰	۷۱,۳۰۲	۳۶,۴۲۲	۳۴,۸۷۹	۴۶,۴۸۶	۲۳,۶۱۰	۲۲,۸۷۶	۲۴,۸۱۶	۱۲,۸۱۲	۱۲,۰۰۳
۱۴۱۵	۷۲,۴۲۰	۳۶,۸۲۷	۳۵,۵۹۲	۴۷,۲۸۳	۲۴,۰۳۲	۲۳,۲۵۱	۲۵,۱۳۷	۱۲,۷۹۵	۱۲,۳۴۱
۱۴۲۰	۷۳,۰۰۵	۳۶,۹۵۷	۳۶,۰۴۸	۴۷,۸۰۱	۲۴,۳۰۱	۲۳,۴۹۹	۲۵,۲۰۴	۱۲,۶۵۶	۱۲,۵۴۹

جدول شماره (۸)، روند تحولات جمعیت شهرستان دهلران را از سال ۱۴۰۵ تا ۱۴۲۰ به تفکیک جنسیت و محل سکونت نشان می‌دهد. جمعیت در این شهرستان از ۶۹۹۸۶ نفر در سال ۱۴۰۵ به ۷۳۰۰۵ نفر در سال ۱۴۲۰، در مناطق شهری از ۴۵۲۰۸ نفر به ۴۷۸۰۱ نفر در سال ۱۴۲۰ و در مناطق روستایی از ۲۴۷۷۸ نفر به ۲۵۲۰۴ نفر افزایش یافته است. سهم جمعیت شهرستان دهلران از کل جمعیت استان در سال ۱۴۰۲ برابر با ۱۱/۲۹ درصد و در سال ۱۴۲۰ برابر با ۱۱/۵۵ درصد پیش‌بینی شده است.

جدول شماره (۹). پیش‌بینی جمعیت شهرستان مهران برحسب جنس و مناطق شهری و روستایی طی سال‌های ۱۴۰۵ تا

۱۴۲۰

سال	جمعیت کل			جمعیت شهری			جمعیت روستایی		
	کل	مرد	زن	کل	مرد	زن	کل	مرد	زن
۱۴۰۵	۳۱,۹۳۵	۱۶,۳۰۷	۱۵,۶۲۸	۲۰,۷۶۰	۱۰,۶۶۱	۱۰,۰۹۹	۱۱,۱۷۵	۵,۶۴۶	۵,۵۲۹
۱۴۱۰	۳۲,۵۵۹	۱۶,۵۹۰	۱۵,۹۶۹	۲۱,۲۰۳	۱۰,۸۷۸	۱۰,۳۲۵	۱۱,۳۵۶	۵,۷۱۲	۵,۶۴۴
۱۴۱۵	۳۲,۸۷۳	۱۶,۷۱۷	۱۶,۱۵۶	۲۱,۴۷۵	۱۱,۰۰۸	۱۰,۴۶۷	۱۱,۳۹۸	۵,۷۰۹	۵,۶۸۹
۱۴۲۰	۳۳,۰۵۶	۱۶,۷۷۷	۱۶,۲۷۹	۲۱,۶۸۵	۱۱,۱۰۱	۱۰,۵۸۴	۱۱,۳۷۱	۵,۶۷۶	۵,۶۹۵

جدول شماره (۹)، روند تحولات جمعیت شهرستان مهران را از سال ۱۴۰۵ تا ۱۴۲۰ به تفکیک جنسیت و محل سکونت نشان می‌دهد. جمعیت در این شهرستان از ۳۱۹۳۵ نفر در سال ۱۴۰۵ به ۳۳۰۵۶ نفر در سال ۱۴۲۰، در مناطق شهری از ۲۰۷۶۰ نفر به ۲۱۶۸۵ نفر در سال ۱۴۲۰ و در مناطق روستایی از ۱۱۱۷۵ نفر به ۱۱۳۷۱ نفر افزایش یافته است. سهم جمعیت شهرستان مهران از کل جمعیت استان در سال ۱۴۰۲ برابر با ۵/۱۴ درصد و در سال ۱۴۲۰ برابر با ۵/۲۳ درصد پیش‌بینی شده است.

جدول شماره (۱۰). پیش بینی جمعیت شهرستان چرداول بر حسب جنس و مناطق شهری و روستایی طی سال های ۱۴۰۵

تا ۱۴۲۰

سال	جمعیت کل			جمعیت شهری			جمعیت روستایی		
	کل	مرد	زن	کل	مرد	زن	کل	مرد	زن
۱۴۰۵	۴۴,۸۳۴	۲۲,۷۹۹	۲۲,۰۳۴	۲۵,۲۰۹	۱۲,۹۷۸	۱۲,۲۳۱	۱۹,۶۲۵	۹,۸۲۱	۹,۸۰۳
۱۴۱۰	۴۵,۶۶۵	۲۳,۱۹۱	۲۲,۴۷۳	۲۵,۹۲۳	۱۳,۳۱۷	۱۲,۶۰۷	۱۹,۷۴۲	۹,۸۷۴	۹,۸۶۶
۱۴۱۵	۴۶,۳۶۱	۲۳,۵۱۳	۲۲,۸۴۸	۲۶,۳۲۳	۱۳,۴۸۶	۱۲,۸۳۷	۲۰,۰۳۸	۱۰,۰۲۷	۱۰,۰۱۱
۱۴۲۰	۴۶,۶۴۴	۲۳,۶۱۱	۲۳,۰۳۳	۲۶,۵۱۳	۱۳,۵۳۶	۱۲,۹۷۷	۲۰,۱۳۱	۱۰,۰۷۵	۱۰,۰۵۶

جدول شماره (۱۰)، روند تحولات جمعیت شهرستان چرداول را از سال ۱۴۰۵ تا ۱۴۲۰ به تفکیک جنسیت و محل سکونت را نشان می دهد. جمعیت در این شهرستان از ۴۴۸۳۴ نفر در سال ۱۴۰۵ به ۴۶۶۴۴ نفر در سال ۱۴۲۰، در مناطق شهری از ۲۵۲۰۹ نفر به ۲۶۵۱۳ نفر در سال ۱۴۲۰ و در مناطق روستایی از ۱۹۶۲۵ نفر به ۲۰۱۳۱ نفر افزایش یافته است. سهم جمعیت شهرستان چرداول از کل جمعیت استان در سال ۱۴۰۲ برابر با ۷/۲۳ درصد و در سال ۱۴۲۰ برابر با ۷/۳۸ درصد پیش بینی شده است.

جدول شماره (۱۱). پیش بینی جمعیت شهرستان چوار بر حسب جنس و مناطق شهری و روستایی طی سال های

۱۴۰۵ تا ۱۴۲۰

سال	جمعیت کل			جمعیت شهری			جمعیت روستایی		
	کل	مرد	زن	کل	مرد	زن	کل	مرد	زن
۱۴۰۵	۱۱,۴۱۰	۵,۸۰۷	۵,۶۰۲	۶,۴۷۶	۳,۲۹۵	۳,۱۸۱	۴,۹۳۴	۲,۵۱۲	۲,۴۲۱
۱۴۱۰	۱۱,۶۷۱	۵,۹۳۰	۵,۷۴۱	۶,۷۴۲	۳,۴۲۵	۳,۳۱۷	۴,۹۲۹	۲,۵۰۵	۲,۴۲۴
۱۴۱۵	۱۱,۷۹۷	۵,۹۸۱	۵,۸۱۶	۶,۹۳۶	۳,۵۱۶	۳,۴۲۰	۴,۸۶۱	۲,۴۶۵	۲,۳۹۶
۱۴۲۰	۱۱,۸۳۱	۵,۹۸۳	۵,۸۴۸	۷,۰۷۴	۳,۵۷۷	۳,۴۹۷	۴,۷۵۷	۲,۴۰۶	۲,۳۵۱

جدول شماره (۱۱)، روند تحولات جمعیت شهرستان چوار را از سال ۱۴۰۵ تا ۱۴۲۰ به تفکیک جنسیت و محل سکونت نشان می دهد. جمعیت در این شهرستان از ۱۱۴۱۰ نفر در سال ۱۴۰۵ به ۱۱۸۳۱ نفر در سال ۱۴۲۰ و در مناطق شهری از ۶۴۷۶ نفر به ۷۰۷۴ نفر در سال ۱۴۲۰ افزایش یافته و در مناطق روستایی از ۴۹۳۴ نفر به ۴۷۵۷ نفر کاهش یافته است. سهم جمعیت شهرستان چوار از کل جمعیت استان در سال ۱۴۰۲ برابر با ۱/۸۳ درصد و در سال ۱۴۲۰ برابر با ۱/۸۷ درصد پیش بینی شده است.

جدول شماره (۱۲). پیش‌بینی جمعیت شهرستان هلیلان برحسب جنس و مناطق شهری و روستایی طی سال‌های ۱۴۰۵

تا ۱۴۲۰

سال	جمعیت کل			جمعیت شهری			جمعیت روستایی		
	کل	مرد	زن	کل	مرد	زن	کل	مرد	زن
۱۴۰۵	۱۶,۳۵۶	۸,۳۰۸	۸,۰۴۸	۲,۴۳۵	۱,۲۶۱	۱,۱۷۴	۱۳,۹۲۱	۷,۰۴۷	۶,۸۷۴
۱۴۱۰	۱۶,۶۸۷	۸,۴۵۹	۸,۲۲۹	۲,۵۶۸	۱,۳۳۸	۱,۲۲۹	۱۴,۱۱۹	۷,۱۲۱	۷,۰۰۰
۱۴۱۵	۱۶,۸۴۶	۸,۵۲۰	۸,۳۲۵	۲,۶۷۷	۱,۴۰۳	۱,۲۷۴	۱۴,۱۶۹	۷,۱۱۷	۷,۰۵۱
۱۴۲۰	۱۶,۹۰۳	۸,۵۳۰	۸,۳۷۳	۲,۷۷۳	۱,۴۶۰	۱,۳۱۲	۱۴,۱۳۰	۷,۰۷۰	۷,۰۶۱

جدول شماره (۱۲)، روند تحولات جمعیت شهرستان هلیلان را از سال ۱۴۰۵ تا ۱۴۲۰ به تفکیک جنسیت و محل سکونت نشان می‌دهد. جمعیت در این شهرستان از ۱۶۳۵۶ نفر در سال ۱۴۰۲ به ۱۶۹۰۳ نفر در سال ۱۴۲۰، در مناطق شهری از ۲۴۳۵ نفر به ۲۷۷۳ نفر در سال ۱۴۲۰ و در مناطق روستایی از ۱۳۹۲۱ نفر به ۱۴۱۳۰ نفر افزایش یافته است. سهم جمعیت شهرستان هلیلان از کل جمعیت استان در سال ۱۴۰۲ برابر با ۲/۶۳ درصد و در سال ۱۴۲۰ برابر با ۲/۶۷ درصد پیش‌بینی شده است.

جدول شماره (۱۳). پیش‌بینی جمعیت شهرستان سیروان برحسب جنس و مناطق شهری و روستایی طی سال‌های ۱۴۰۵

تا ۱۴۲۰

سال	جمعیت کل			جمعیت شهری			جمعیت روستایی		
	کل	مرد	زن	کل	مرد	زن	کل	مرد	زن
۱۴۰۵	۱۵,۰۸۳	۷,۶۰۷	۷,۴۷۶	۲,۸۹۱	۱,۴۶۲	۱,۴۲۹	۱۲,۱۹۲	۶,۱۴۵	۶,۰۴۷
۱۴۱۰	۱۵,۲۷۱	۷,۶۹۰	۷,۵۸۱	۲,۹۴۹	۱,۴۸۹	۱,۴۶۰	۱۲,۳۲۲	۶,۲۰۱	۶,۱۲۱
۱۴۱۵	۱۵,۲۷۴	۷,۶۸۸	۷,۵۸۶	۲,۹۷۵	۱,۵۰۰	۱,۴۷۵	۱۲,۲۹۹	۶,۱۸۸	۶,۱۱۱
۱۴۲۰	۱۵,۱۵۲	۷,۶۳۰	۷,۵۲۱	۲,۹۷۸	۱,۵۰۰	۱,۴۷۸	۱۲,۱۷۴	۶,۱۳۰	۶,۰۴۳

جدول شماره (۱۳)، روند تحولات جمعیت شهرستان سیروان را از سال ۱۴۰۵ تا ۱۴۲۰ به تفکیک جنسیت و محل سکونت نشان می‌دهد. جمعیت در این شهرستان از ۱۵۰۸۳ نفر در سال ۱۴۰۵ به ۱۵۱۵۲ نفر در سال ۱۴۲۰ و در مناطق شهری از ۲۸۹۱ نفر به ۲۹۷۸ نفر در سال ۱۴۲۰ افزایش یافته و در مناطق روستایی از ۱۲۱۹۲ نفر به ۱۲۱۷۴ نفر کاهش یافته است. سهم جمعیت شهرستان سیروان از کل جمعیت استان در سال ۱۴۰۲ برابر با ۲/۴۴ درصد و در سال ۱۴۲۰ برابر با ۲/۴۰ درصد پیش‌بینی شده است.

جدول شماره (۱۴). پیش بینی جمعیت شهرستان ملکشاهی بر حسب جنس و مناطق شهری و روستایی طی سال های

۱۴۰۵ تا ۱۴۲۰

سال	جمعیت کل			جمعیت شهری			جمعیت روستایی		
	کل	مرد	زن	کل	مرد	زن	کل	مرد	زن
۱۴۰۵	۲۲,۴۶۲	۱۱,۰۹۶	۱۱,۳۶۶	۱۵,۹۴۶	۷,۸۸۸	۸,۰۵۷	۶,۵۱۶	۳,۲۰۸	۳,۳۰۹
۱۴۱۰	۲۲,۸۳۱	۱۱,۲۴۰	۱۱,۵۹۱	۱۶,۲۹۴	۸,۰۵۹	۸,۲۳۵	۶,۵۳۷	۳,۱۸۱	۳,۳۵۶
۱۴۱۵	۲۲,۹۵۰	۱۱,۲۶۸	۱۱,۶۸۲	۱۶,۵۲۳	۸,۱۷۰	۸,۳۵۳	۶,۴۲۷	۳,۰۹۸	۳,۳۲۹
۱۴۲۰	۲۲,۹۱۷	۱۱,۲۲۱	۱۱,۶۹۶	۱۶,۶۸۲	۸,۲۴۱	۸,۴۴۱	۶,۲۳۵	۲,۹۸۰	۳,۲۵۵

جدول شماره (۱۴)، روند تحولات جمعیت شهرستان ملکشاهی را از سال ۱۴۰۵ تا ۱۴۲۰ به تفکیک جنسیت و محل سکونت نشان می دهد. جمعیت در این شهرستان از ۲۲۴۶۲ نفر در سال ۱۴۰۵ به ۲۲۹۱۷ نفر در سال ۱۴۲۰، در مناطق شهری از ۱۵۹۴۶ نفر به ۱۶۶۸۲ نفر در سال ۱۴۲۰ و در مناطق روستایی از ۶۵۱۶ نفر به ۶۲۳۵ نفر افزایش یافته است. سهم جمعیت شهرستان ملکشاهی از کل جمعیت استان در سال ۱۴۰۲ برابر با ۳/۶۲ درصد و در سال ۱۴۲۰ برابر با ۳/۶۳ درصد پیش بینی شده است.

جمع بندی و نتیجه گیری

جمعیت به عنوان پدیده ای پویا نیازمند برنامه ریزی و آینده نگری است که لازمه آن، آگاهی نسبت به وضعیت موجود و پیش بینی آینده بر اساس الزامات سیاستی و اسناد بالادستی است. هدف پژوهش حاضر، آینده پژوهی جمعیت استان تا سال ۱۴۲۰ بر اساس سناریوهای احتمالی است. از روش ترکیبی برای پیش بینی جمعیت استفاده شد و محاسبات آن با نرم افزار اسپکتروم انجام گرفت. از آنجایی که در روش ترکیبی، جمعیت بر حسب سن و جنس پیش بینی می شود، می تواند به نیازهای متعدد کاربران، پیش بینی ها و برآوردهای جمعیتی پاسخ دهد. پیش بینی جمعیت در مطالعه حاضر، بر اساس داده های موجود و روند تحولات گذشته جمعیت استان صورت گرفته است.

پس از تدوین فرضیه ها، پیش بینی جمعیت و استفاده از داده های جمعیتی سرشماری عمومی نفوس و مسکن، جمعیت تا سال ۱۴۲۰ پیش بینی شد. نتایج نشان می دهد که جمعیت ۵۸۰ هزار نفری استان در سال ۱۳۹۵، با روندی افزایشی و به صورت تدریجی به ۶۳۲ هزار نفر در سال ۱۴۲۰ خواهد رسید. توزیع جمعیت به تفکیک مناطق شهری و روستایی در دوره پیش بینی نشان می دهد که بر سهم شهرنشینی استان اضافه می شود و سهم روستاییان نسبت به کل جمعیت کاهش می یابد. قاعده هرم سنی جمعیت استان که برای سال ۱۴۲۰ ترسیم شده، کوتاه است و بخش میانی و بالایی آن رشد زیادی پیدا کرده است که این بیانگر ورود جمعیت استان به مرحله سالمندی است. پیش بینی جمعیت استان به تفکیک شهرستان

نیز بازگویی همین روند استانی است؛ البته لازم به ذکر است که شاخص امید به زندگی و وضعیت مهاجرت در بین شهرستان‌های استان تفاوت دارد و همین امر باعث کندی رشد جمعیت در برخی از شهرستان‌های استان می‌شود.

بر اساس پیش‌بینی انجام‌شده، جمعیت استان طی سال‌های ۱۴۰۲ تا ۱۴۲۰ رشد ۰/۱۹ درصدی خواهد داشت؛ به گونه‌ای که از ۶۰۹۷۳۷ نفر در سال ۱۴۰۲ به ۶۳۲۰۶۰ نفر در سال ۱۴۲۰ افزایش خواهد یافت. تحولات ساختار سنی جمعیت استان به کمک هرم سنی نشان می‌دهد که از جمعیت زیر ۱۵ سال کاسته می‌شود و سهم جمعیت میانسال و سالمند افزایش می‌یابد؛ علاوه بر این، در جمعیت شهری استان در دوره مذکور، روند افزایشی و در جمعیت روستایی روند کاهش پیش‌بینی شده است. در وضعیت کنونی سهم جمعیت شهرستان ایلام از کل جمعیت استان ۳۹/۴۷ درصد (بالاترین سهم) و سهم جمعیت شهرستان ۱/۸۳ درصد (کمترین سهم) است. در پیش‌بینی انجام‌شده در افق ۱۴۲۰ نیز شهرستان ایلام، بالاترین سهم (۴۱/۳۹) و شهرستان چوار، کمترین سهم (۱/۸۷) از جمعیت استان را داشته‌اند.

طی دوره مورد بررسی، جمعیت در شهرستان آبدانان، از ۵۲۲۲۷ نفر در سال ۱۴۰۵ به ۵۴۶۳۱ نفر در سال ۱۴۲۰ با رشدی ۰/۳۰ درصدی و در مناطق شهری از ۳۳۴۹۵ نفر به ۳۶۸۸۱ نفر در سال ۱۴۲۰ افزایش خواهد یافت. در مناطق روستایی نیز با ثبات جمعیت و تا حدودی کاهش روبه‌رو خواهد بود.

روند تحولات جمعیت شهرستان ایلام (مرکز استان) نشان می‌دهد که جمعیت در این شهرستان از ۲۴۷۹۷۰ نفر در سال ۱۴۰۵ به ۲۶۱۵۹۳ نفر در سال ۱۴۲۰ با رشدی ۰/۳۶ درصدی، در مناطق شهری از ۲۱۴۶۴۷ نفر به ۲۲۸۱۱۲ نفر در سال ۱۴۲۰ و در مناطق روستایی از ۳۳۲۹۳ نفر به ۳۳۴۸۱ نفر افزایش خواهد یافت.

روند تحولات جمعیت شهرستان ایوان نشانگر رشد ۰/۱۴ درصدی است؛ به گونه‌ای که جمعیت آن از ۵۲۹۱۱ نفر در سال ۱۴۰۵ به ۵۴۰۳۵ نفر در سال ۱۴۲۰ افزایش می‌یابد. جمعیت در مناطق شهری نیز از ۳۶۹۸۵ نفر به ۳۸۸۴۳ نفر در سال ۱۴۲۰ می‌رسد و در مناطق روستایی از ۱۵۹۲۶ نفر به ۱۵۱۹۲ نفر کاهش خواهد یافت. جمعیت شهرستان بدره از ۱۶۵۵۸ نفر در سال ۱۴۰۵ به ۱۶۸۸۴ نفر در سال ۱۴۲۰ با رشدی ۰/۱۳ درصدی و در مناطق شهری از ۴۶۹۴ نفر به ۵۱۸۸ نفر در سال ۱۴۲۰ افزایش خواهد یافت. در مناطق روستایی نیز از ۱۱۸۶۴ نفر به ۱۱۶۹۶ نفر کاهش می‌یابد.

رشد جمعیت شهرستان دره‌شهر در دوره مورد بررسی ۰/۲۶ درصد خواهد بود؛ به گونه‌ای جمعیت آن که از ۴۷۰۴۴ نفر در سال ۱۴۰۵ به ۴۸۹۵۲ نفر در سال ۱۴۲۰ افزایش خواهد یافت. جمعیت در مناطق شهری نیز از ۲۵۵۵۶ نفر به ۲۶۹۷۵ نفر در سال ۱۴۲۰ و در مناطق روستایی از ۲۱۴۸۸ نفر به ۲۱۹۷۷ نفر افزایش می‌یابد.

جمعیت شهرستان دهلران از رشد ۰/۲۸ درصدی برخوردار خواهد بود و از ۶۹۹۸۶ نفر در سال ۱۴۰۵ به ۷۳۰۰۵ نفر در سال ۱۴۲۰ افزایش خواهد یافت. جمعیت در مناطق شهری نیز

از ۴۵۲۰۸ نفر به ۴۷۸۰۱ نفر در سال ۱۴۲۰ و در مناطق روستایی از ۲۴۷۷۸ نفر به ۲۵۲۰۴ نفر افزایش می‌یابد.

جمعیت شهرستان مهران از سال ۱۴۰۵ تا ۱۴۲۰ رشد ۰/۲۳ درصدی خواهد داشت و از ۳۱۹۳۵ نفر در سال ۱۴۰۲ به ۳۳۰۵۶ نفر در سال ۱۴۲۰ افزایش خواهد یافت. جمعیت در مناطق شهری نیز از ۲۰۷۶۰ نفر به ۲۱۶۸۵ نفر در سال ۱۴۲۰ و در مناطق روستایی از ۱۱۱۷۵ نفر به ۱۱۳۷۱ نفر افزایش می‌یابد.

جمعیت شهرستان چرداول از رشد ۰/۳۱ درصد برخوردار خواهد بود و از ۴۴۸۳۴ نفر در سال ۱۴۰۵ به ۴۶۶۴۴ نفر در سال ۱۴۲۰ افزایش خواهد یافت. جمعیت در مناطق شهری نیز از ۲۵۲۰۹ نفر به ۲۶۵۱۳ نفر در سال ۱۴۲۰ و در مناطق روستایی از ۱۹۶۲۵ نفر به ۲۰۱۳۱ نفر افزایش می‌یابد.

جمعیت شهرستان چوار از رشد ۰/۳۲ درصدی برخوردار خواهد بود و از ۱۱۴۱۰ نفر در سال ۱۴۰۵ به ۱۱۸۳۱ نفر در سال ۱۴۲۰ خواهد رسید. جمعیت در مناطق شهری نیز از ۶۴۷۶ نفر به ۷۰۷۴ نفر در سال ۱۴۲۰ افزایش می‌یابد و در مناطق روستایی از ۴۹۳۴ نفر به ۴۷۵۷ نفر کاهش خواهد یافت.

رشد جمعیت شهرستان هلیلان از سال ۱۴۰۵ تا ۱۴۲۰ به میزان ۰/۲۲ درصد خواهد بود. جمعیت در این شهرستان از ۱۶۳۵۶ نفر در سال ۱۴۰۵ به ۱۶۹۰۳ نفر در سال ۱۴۲۰، در مناطق شهری از ۲۴۳۵ نفر به ۲۷۷۳ نفر در سال ۱۴۲۰ و در مناطق روستایی از ۱۳۹۲۱ نفر به ۱۴۱۳۰ نفر افزایش خواهد یافت.

روند تحولات جمعیت شهرستان سیروان نشان می‌دهد که جمعیت در این شهرستان از ۱۵۰۸۳ نفر در سال ۱۴۰۵ به ۱۵۱۵۲ نفر در سال ۱۴۲۰، در مناطق شهری از ۲۸۹۱ نفر به ۲۹۷۸ نفر در سال ۱۴۲۰ و در مناطق روستایی از ۱۲۱۹۲ نفر به ۱۲۱۷۴ نفر افزایش خواهد یافت.

جمعیت در شهرستان ملکشاهی از ۲۲۴۶۲ نفر در سال ۱۴۰۵ به ۲۲۹۱۷ نفر در سال ۱۴۲۰، در مناطق شهری از ۱۵۹۴۶ نفر به ۱۶۶۸۲ نفر در سال ۱۴۲۰ و در مناطق روستایی از ۶۵۱۶ نفر به ۶۲۳۵ نفر افزایش خواهد یافت.

- خالقی، عقیل و افشین یگانه (۱۳۹۹)، «آینده‌نگری جمعیت روستایی با تأکید بر نقش مهاجرت»، چشم‌انداز شهرهای آینده، دوره اول، شماره سوم، پیاپی (۳)، صص ۱-۱۶.
- دفتر آمار و اطلاعات جمعیتی، نتایج ثبت رویدادهای حیاتی در دوره زمانی ۱۳۸۳ تا ۱۳۹۵، سازمان ثبت احوال کشور، www.sabteahval.org
- سالنامه آماری ایران (۱۳۹۵)، سرشماری عمومی نفوس و مسکن، مرکز آمار ایران، <https://amar.org.ir/>
- صالح اصفهانی، اصغر، عبدالرحیم پدرام و رضا رئیسی وانانی (۱۳۹۷)، «آینده‌پژوهی ساختار جمعیتی جمهوری اسلامی ایران از منظر دفاعی امنیتی تا افق ۱۴۳۰»، نظم و امنیت انتظامی، دوره ۱۱، شماره ۴، صص ۱-۳۲.
- عباسی شوازی، حسینی جاوشی، میمنت؛ نورالهی، طه؛ بنی هاشمی، فریاسادات (۱۳۹۲)، تحولات باروری در ایران در چهار دهه اخیر، طرح پژوهشی انجام شده با حمایت پژوهشکده آمار ایران و صندوق جمعیت سازمان ملل متحد، تهران: پژوهشکده آمار.
- فتحی، الهام (۱۳۹۹)، نگاهی به گذشته، حال و آینده جمعیت ایران، تهران: پژوهشکده آمار.
- کاظمی پور، شهلا (۱۳۸۹)، «توسعه و مناسبات جمعیتی در ایران با رویکرد آینده‌نگر»، برداشت دوم، سال هفتم، شماره پیاپی ۱۱ و ۱۲، صص ۷۵-۱۰۶.
- محمودی، محمدجواد، شهلا کاظمی پور، مهدی احمراری و علی نیکونستی (۱۳۹۱)، «پیش‌بینی باروری کل ایران تا افق ۱۴۰۴، مبتنی بر دیدگاه توسعه‌ای و سناریوهای اقتصادی»، دوره ۱۴، شماره ۵۵، صص ۷-۵۳.
- مشفق، محمود و قربان حسینی (۱۳۹۱)، «آینده‌پژوهی تغییرات جمعیتی ایران طی دوره ۱۳۹۱ تا ۱۴۲۰»، معرفت فرهنگی اجتماعی، سال چهارم، شماره اول، صص ۲۱-۴۲.
- مشفق، محمود، محمدجواد محمودی و نادر مطیع حق شناس (۱۳۹۱)، «چشم‌انداز تحولات جمعیتی ایران: لزوم تجدید نظر در سیاست‌های جمعیتی»، مطالعات راهبردی زنان، دوره ۱۴، شماره ۵۵، صص ۱۵۱-۱۷۲.